

ELŐFIZETÉSI ÁRAK.

Helyben kézbe kerülve, előfizetési árak:

Egyszeri ár: 6 frt — kr.
Évi ár: 5 — —
Negyed évi: 1. 50 —

Egyes szám ára 4 kr.

s kapható a kiadói hivatalban és Gross G. boltjában is.

Bérmunkások levelek nem fogadtatnak el.

BRASSÓ

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI LAP.

Megjelenik hetenkint háromszor: Kedden, csütörtökön és szombaton.

HIRDETÉSEK árak: Brassóban a kiadói hivatalban Kolozsvár 26. sz. a. — Budapest: Eckstein Bernát, Göttinger A. V., Moser A., Schwarz G. — Bessen: Danneberg J., Haasenstein és Vogler, Schalek Henrik. — Berlinben: Mosse Rudolf, Frankfurtban: Dunba G. L. és Társa. — Hamburgban: Károly és Liohnovskij agra hirdetési irodájában.

Szerkesztési iroda.

hová a lap szellemi részét illeti közlemények intézkedése:
Brassó, Kolozsvár-utca 26. sz. a.

Felelős szerkesztő.

Rozsondi János

Főmunkatárs:

Dr. Létmáryi Nándor

Kiadói hivatal.

hová az előfizetési pénzek és hirdetési díjak küldendők:
Brassó, Kolozsvár-utca 26. sz. a.

A felekezeti és a szabad akarat.

Brassó, okt. 18.

A mennyire szokatlan e thema nálunk, annyira érdekes is. Ott ugyan, a hol valóság-szabadság van, már nagyon egyszerű, természetesen, meg szokott valani, a mennyiben újságírókat elvezetette, pedig valamilyen tárgy mindig addig érdekes, mint például a felekezetiállás most nálunk. Horrendum diem! Hát még ilyen is létezhetik a világon?

A magyarországi papság természetesen fel van háborodva. Addig, míg csak hírt hallotta, mint katona a kávéban, hallgatag figyelt és elgondolta magában: Istennek hála! mi még nem vagyunk olyan felvilágosodottak, messzire van még tőlünk az a felekezetiállás, addig áldogálhatunk nyugodtan. S íme, egy szép reggel arra ébrednek, hogy a felekezetiállásuk réme a küszöbön van! Talán csak nem? Jól látnak-e? És csakugyan! Ott van biz az teljes pereputtyolt, mindenestől. Az a vasut, távrida, telefon! Hát ha még a repülőgépet is feltalálják!

Szóval, nagy a rémület. Mindjárt nyájk nélkül marad most a pásztor! Mindjárt nem lesz szüksége az emberiségnek papra, s ha a hívek elszédülnek, miből él akkor a pap holtig? És összeszagnak, összebugognak, összefognak. A főrendiházban jó Szász Károly Zsiny Nándorral szavaz. Katholikus, református, lutheránus, ó-hittű görög és nazaréni, mint vízözönkor tigris, oroszlan, őz és

nyul, egy darabka szárazra kapaszkodva, a közös rémületben bekényszerítve megfértek egymás mellett: most ezek a jó pap urak is összelekeleznek. Most tanulják meg a szentekben nem hívó pap urak is, hogy olyan szent, a kinek maga felé hajlik a keze — mégis csak van, de elég.

Kár pedig ez a nagy rémület — *szemérmét*. A képzelt munus ködfátyolkép — nem egyeb. Csak messziről fjeszt, de közelről oszló lég és semmi egyeb. Az amerikai papok előtt már régen feloszlott. Templom és imádság, pap és felekezet a szabad Amerikában éppen úgy megvan, mint nálunk, pedig nem kényszeríti az embereket senki és semmi. A szabad akarat bibliai hagyatéka a világ teremtésének, és minden vallási tanak ez az Isten szájából jövő szent dogmája: a templomokot, papokat, vallásokat, felekezeteket ez tartja fenn, *kényszer nélkül*.

Én Uram! Én Istenem! Hiszen az embernek a szabad akaratot Te adtad! A társadalmi rend fenntartásának az emberiség közbe beleszólásával hozott szabályain és törvényein kívül a szabad akarat szentségének megőrzése minden más korlátozás!

A papoknak, Isten szolgáinak, lenne tulajdonképpen legnagyobb erkölcsi kötelességük, hogy az Isten akaratából folyó szabad akaratot minden tulkapotól megőrizzék. És furesza, de mióta történelmet ismerünk, mindig és mindenütt azt látjuk, hogy a papi elem az, (tisztelte a kivételeknek) mely a vallást nem az emberi szabad aka-

rat örökl, hanem annak békója gyanánt kontemplálja. És mert az emberiség ezen békák közt összefüggő fészelyezve érzi magát, következik újabb és újabb szakták, melyek lelki szabadságukat saját igényeik intenczió szerint igyekeznek felhasználni.

A pap, ha élni akar, ebben teljesen igazga van: de ha az ember, aki a társadalom anyagi rendje anyagi számtalan korlátal szabályoz, hogy hol az egyike, hol a másikba ütődik bele, legalább lelkileg szintén szabad akar lenni, hát az embernek is igazga van. Ámde a papnak csak addig van igazga, a míg élni akar: de ha megélhetésének lehetősége abban találja, hogy az ember ezen lelki szabadságának utját állja, akkor már nincs igazga. Az olyan vallás, mely az én meggyőződésemmel nem kvadrál és mégis rám erőszakolatik, *kényszer-zubbonyra az én belkémnek*, s a ki azt a kényszer-zubbonyt rám erőlteti, Isten azon törvény ellen vét, mely az embernek a szabad akaratot biztosítja.

Avagy a vallás dogmáinak csak azon részei kötelezők, melyek a papi érdekeket támogatják: de a mint oly emberi érdekekről van szó, a mely emberi érdek a papi érdekekkel ellentétbe jön, mellőzendő, ha dogma is, s pláne bűnté lehet deklarálni?

Ime, ez az oka az újabb és újabb szakták keletkezésének. A legtöbb ember a papi erőszakoskodásnak és nem magáért a vallásért tér ki, melynek keretében saját meggyőződésével is megférne, ha nem há-

TÁROZA.

Vadásné anyó.

Irtó Gny de Manpassant.

(Vége)

Elesdőlőkeztok ezen a munkán: az asszony meganyarizta nekik, hogy nem fognak így fanni: és segítettek neki. Fűtött a szőve a szalmatetőre, és így mődon mintegy négy takarmány-falu nagy szobát csináltak, melyet és illatoat, melyben pompásan alszának majd.

A vasora alatt egyikőnk nyugtalanodott, mikor látta, hogy Vadásné anyó újra nem eszik. Azt állította, hogy fáj a gyomra. Aztán jó tüzet gyújtott, hogy felmelegedjék, és a négy méter fölment a kővelhőzökör letrán, melyet minden este használnak szoktak.

Mihelyt be volt zárva a csapó ajtó, az öreg elvette onnan a letrát, aztán újra kinyitotta szépen eseden a házajtót, visszament a szalmatetőre, a melyekből megtöltötte a konyháját. Mostálább járt a havon, olyan eseden, hogy semmi sem hallatszott. Oltyó-oltyókor hallgatta a nagy alvó katona hangos és egyenlően lortyogását.

Mikor előzögeknek hitte a készülődéseit, forgott egy csatát, belépett a kátlánba és mikor lángra lobbant, szétszórt a többi csaták fölé, azzal kimen és nézte a tüzet.

Néhány másodperc alatt hatalmas fény világította meg a viskó egész belsejét: borzadt az őz, őrisi égi kenetke volt az, melynek a fénye kitört a szők ablakon és vakító sugárt vetett a hóra.

Eles kiáltás tört ki a tető belsejéből, emberi ordítás lármája, az eggedalom és kétségbeesés meg-megszokdó kiáltásai, Aztán, mikor a padlástörő becselt, lángörvény csapott ki a hűből, át-törte a szalmatetőt és az ég felé emelkedett, mint valami órási falkyaláng: és égett az egész viskó. Nem hallatszott már bent más, mint a tűz ropogása, a falak recsegése, a gerendázat összeomlása. A tetőzet hírtelen lezuhant és a ház egész szörpök fölé szálltak: s levögöbe a füst-felhőzettel egyetemben.

A fehér, tűz-világította tájak úgy csillogott, mint egy vörössel átszőtt ezüst ablak.

A távolban megcsendült egy h. rang

Az öreg Vadásné ott állt összemolott hála előtt, vállán puská, fáj puskája: hátán egyik katonái talai agráni.

Mikor látta, hogy vége mindennek, a tűzből dobta fügyevést. Durván hangzott fel.

Emberk érkeztek, parasztok, poroszok. Nyugodtan és megelégedetten, egy fátörésen ülve találtak az asszonyt.

Egy német tiszt, ki úgy beszélt francziául, mint egy született franczia, kérdezte tőle:

— Hol vannak a katonái?

Kinyitotta sorány karját a kiálvóban lévő romhalmas felé és rövid hangon felelt:

— Ott bent!

Köröje csoportosultak. A porosz kérdezte:

— Hogyan támadt a tűz?

— Magam gyújtottam fel.

Nem hittek neki, azt gondolták, hogy a tűzvéz hírtelen elvette az eszt. Ekkor, a mint mindenki körülfogta és hallgatta, elmondta a dolgot elöljött végig, a levél megerősítésével a házall együtt elhunvat emberek utolsó kiáltásával Nem feledekt el egyetlen egy részletet sem abból, a mit őrzett s a mit tett.

Mikor előzögte, kivett aszéből két papírost és hogy megkülönböztessék őket a tűz utolsó villogásaitól, újra felvette a szemeit, az asszony magatartva az egyköt, így szólott: — Ez itt mi, ez a Győzős halm halála. Aztán megmutatta a méskát, egy felbőlnéssel a város romok felé intett és hozzá tette: — Ez most azoknak a neve, hogy irhasznak a háziukba. Anyujától nyugodtan a fehér papírt a tisztnek és így szólott:

— Írja meg majd, hogyan esett a dolog, és megmondhatja szüleinknek, hogy én tettem: Simon Viktória, Vadásné. Ne felejtse el!

A tiszt némán kiadta a parancsot. Megragadták és háziának még meleg falóval dobták.

borgatás; de mikor a pap a híveket a vallás műneziójának oktroálásával üldözi, az illető, kinek más véleménye lehet, megbocsorodik és menekül. Nem a vallásatlanság alapítják a külön szektákat, hanem a vallásokos, de a kikejt papjait kielegetíteni nem képes; mert egy pap sem akarja elhinni, s nem akarja magát amaz isteni törvénynek alávetni, hogy : *erőig halad.*

Ugyanezt a haladást akarnák most megátolni azzal, hogy a vallás-szabadságot és felekezeti-ülküliséget érvényre juttatni nem engedik, indokolván ellentétlenséget azzal, hogy *én is akarnak!*

Éljenek! Teljes szívünkkel óhajta kiáltjuk ezt: Éljenek: de ne az emberi szatna akarat, az emberi lelki szabadság rovására. Ne akarják magukat ráerőszakolni arra, a kinek nem kellene, s ne akarják a lélek mennyi eldvösségét a földi rabzsoltság árán megvásárolni!

Magyarország kulturája és gazdasági önállósága.

A magyar állam pénzügyi és gazdasági függetlenségére döntőleg közreműködött egy hatalmas tényező: a magyar államvasutak mintaszerű és az országra nyereséges felépítése.

A magyar államvasutak forgalmi politikájának vezető-egye teljes tarifa politika-fenéséget gyakorol minden magyar vasút fölött: de nem kényszereszközzel, hanem okos kereskedői politika által, a mely a belső kereskedelmet nemcsak a fővárosra, hanem a földbeli apronta gyarmadok vidéki városokra is nagyban előmozdítja. Ezek a viszonyok szoliditása által kitűnő vidéki központok a gazdasági fejlődésnek nagyobb szolgáltatásokat tettek, mintsem pénzügytudományi szabadságok megadtil képesek. Másrészt azonban a magyar vidék minden része is kivétel nélkül oly sokat köszönhet a magyar államvasutaknak a gazdaságra a magyar kereskedelmiügyi minisztériumnak, hogy a gyakorlati kérdések terén partikulárisb nem is létezik a magyar parlamentben. A magyar politika élt belső egészséges voltának becsülete válik, hogy a magyar nemzet igazságterezete és igazságérzete Lukács Belső Kereskedelmiügyi miniszterrel szemben el hallgattatta a partikuláris befolyást. I. valamelyik szakkomiszteriumnak ilyen vezetője ugyancsak az állam legmagasabb érdekeinek a legkérsőbb szolgáltatásokat teszi, Magyarországon ma már senki sem gondol arra, hogy út ol politikusképben itélje meg, mint a ki egy bizonyos pártköz-

Erre tizenkét ember szembes sorakozott vele, husz méternyire. Nem mozdult. Megértette: várt.

Elhajtott a purnak, melyet hosszú durranás követett rögtön. Egy elkésett lövés egyedül durrant el, a többiek utána.

Az öreg nem esett el. Összerogyott, mántha észlelték volna a látát.

A porosz tiszt feléje ment. Szinte kétkelt volt vágya, megmérget kezében tartotta a vértől ázott levelet.

En a négy jó fő anyjára gondoltam, a kik ott lélegtek és annak a másik anyjának iszonyú hőöségére, a ki ott lőttek egyikre a fal mellett.

Es felvettem egy darabka követ, mely még fekte a tüzelt.

Apróságok.

Szempont.

Schwarz Adolf és Grün Ignác nézik, a mint egy legényes felszállt léghajóján.

Adolf megloki társát és utott:

— Te Ignác, aztaz hiszik, hogy az ilyen felszállás még rosszabb lehet, mint mikor az ember fürdik.

As ének hatása.

Apo: — Én nem tudom, mi az, de mióta a mi Livánk ének-könyvet vesz, egész nap szol a házukon a csengő s az emberek mind a — fogorvos után tudakozódnak.

tartozik, hanem egy itélők meg, mint államférfi, és akkor minden párt egyetértéssel elismeri az ily államférfi érdemét: attól való félelem nélkül, hogy ezzel elefeneleink használ. Tudják ugyan, hogy ezzel az elismeréssel nem egy pártunk, hanem az egész országnak tesznek hasznos szolgálatot.

Lukács Béla egyike azoknak a magyar politikusoknak, a kik szakkörfői működésük által hódították meg, helyesebben mondvá: munka által érdemeltek ki maguk számára működésük egy hangzu helyettesítés és az ország közvéleményének energikus támogatását. Főfeltesége tehát Lukács Bélával szemben a személyi dícséret szavaival nyilatkozik. Magyar reform-miniszter 6. Államférfi és organizator jelentős voltakai elismerése részrehaladon tárgyaljossággal le van írva Magyarországi gazdasági haladásának történetében. Ez elismerésből legfeljebb találatunk a magyar ipar és kereskedelem haladásának előadásában és a magyar államvasutak fejlődési történetében. Már maga az a tény, hogy a magyar államvasutak részére egy külön szervezett, a legmagasabb alkalmazottaktól kezdve az összes fokozatok végig szakpéppert derék hivatalnoktisztifelt biztosított örök időkre — elismerésre méltó, maradandó érdeme Lukácsnak.

Pusztá szóval schol a világon nem lehetők haladást bebizonyítani E sikerek bizonyítékait csak az összes állami költségvetés számai adhatják. A magyar állam költségvetésében 34 millió forintot tevé főleség bizonyítja a valóban bíratulatos haladást. Pedig ez a 34 millió főleség nem oly eredmény, a mi csak egyezzer fordul elő, hanem most már negyedik éve ismétlődik a magyar államnak ez az eredmény. Ez az összehasonlítás a kedvetlenül mélt és az orvondetés jelen két a legfőbbesőbb bizonyítványa a mag: politikai aritmetikájában a kereskedelmi és pénzügyi minisztériumok szakavatott, lángelméjű vezetéseinek, a melyeknek költségvetési számaiban jut kifejezésre az ország gazdasági egészséges volta. Ez az összehasonlítás és e tények adják a természetesen nagyarázatú annak, hogy az egész Vekerlel-miniszterially állami sikereket is tud felmutatni, melyeket — ha igazságos — még az ellenzők is elismer.

Magyarország adóképeségének fokozása, vagyis pénzügyi hatalmának gyarmadása tette lehetővé, hogy ével-ével több milliót adozhathat nemzetközúladis oktatási eszközök. Azaz hogy élt adozhatott nem lehet beszélni. Befektetések ezek Magyarországi szellemi életnek, az ifju nemzedék nevelése javára, e mely nemzedéknek a feladata lesz, hogy folytatssa a mostani gazdasági és kulturális sikereket, Magyarországi nagyobb dícsőségére kilátszálja azokat és szaporítsa.

A magyar államgazdaság mostani rendjéhez, az évi 60 millió forintos főleségéhez, a 10-millió forintot meghaladó állampénzüházi készlet gyűjtéséhez legnagyobb részzel járult a Kereskedelmi minisztérium Lukács Béla vezetése alatt, a ki már mint államtitkár a lángzó reform-miniszter Baross Gábor mellett, kinek legelőször utódta lett, közreműködött e nagygyőzri sikerek létrehozásában. Szervezői működése ment az állam gazdasági Rendszere angolos alaposságú. Evesek óta tartó nyugodt elköszítés után erőlyes keresztvételre a reformnak. Egyszerűsítés: milliók befektetéséhez is az államvasutak javadalmának, az ipar és kereskedelem virágzásának eregítésére végett. Másrészt eszládpárti takarosság és óvatosság az elért sikerek megtartására. Ezt bizonyítja ismét egy rövid, egyszerű, hivatalos közlemény. A napokban volt jelentve, hogy a magyar királyi államvasutak a folyó év első ayelez hónapjában 6 millió forintot több főleséget értek el és szolgáltatnak be az állampénzühába, mint a megelőző év ugyanezen szakában. Onkénytelenül felolul a gondolat, hogy ha ezeknek a millióknak csak egy részét fordítottuk új iskolákra, a létező intézetek nagybátására, javítására: mily nagy és áldásos szolgáltatást tesznek a magyar kulturának.

Lukács Béla pénzügyi sikerei tehát helyet biztosítanak neki a magyar kultur történelmében. Most nemzetgazdasági haladás és pénzügyi függetlenség nélkül arra sem elég gazdag, hogy a magyar nemzeti népnevelés és tudományok haladás költségét viselhesse. Jó kereskedelmi mi-

niszter tehát nélkülözhetelen egy nemzetre nézve, a mely a tudományok haladást ápolni és az igazi politikai és gazdasági függetlenséget elérni akarja. A függetlenség tényleges hatalmát gondolk. Ez a szép szó, ez a magasztos eszme csak a gyakorlati politikai sikerek tartalmával lesz elő valósság. És az alkotmány szakaszának megvaltoztatása, hanem csak a magyar parlament működésének, a szakkomiszteriumoknak, az egész nemzetnek szorgalmas működése által érheti el Magyarországot azt a függetlenséget, a melyre nézve minden pártnak csak egy véleménye, csak egy közös kívánsága van. Hogy a magyar államnak ehhez a függetlenségéhez eredményes munka által nagy summával járult: a legnagyobb sikere minden valódi államférfinak.

A magyar parancsot tekintélyének csak annyira van, hogy e siker tisztelőit Lukács Béla-nak minden párt igazságosan megadja és párt-kérdésről nem is beszélnek, mikor a reform és munka e miniszterétől van szó. Ennek az osztalat rokonszenvének a magyarázata abban is van, hogy Magyarországon végkép megszűnt az a régi időkben divott gyakorlat, a mely szerint egy-egy szakkomiszter csak kinevezése után kezdettmükö-dése terével megismerkedni. Lukács Béla a modern miniszterek közé tartozik, mert ő már több évtized óta elismert tekintély volt szakmájában. Ezért tárgyilag nélkül megadja neki Magyarországot és a külföld közvéleménye a legjobb elismerést, mert tudja, hogy Lukács mindent államgépnek köszönhet, hogy van szorgalom és szervezői lángszál által a tudomány sikerei és a tudomány munkái legelsőfokán lett magyar miniszter a ki az összes pártok egyformán tisztelik.

A magyar gazdasági haladás története olvasatlansálatlan össze fogja kútni az új nemzét a gazdasági függetlenség korszakait. A magyar állami vasutaknak és egyáltalán a magyar vasutak államotlásának sikerei, a kereskedelmi és vámszerződésnek a magyar ipar felvirágzása, az önálló magyar gazdasági társaság és egyáltalán Magyarországi gazdasági függetlenségének különféle vívmányai örök időkre össze lesznek kötve a Lukács Béla nevével.

Lichtenstein F. Lajos.

Román dolgok.

Hogy mennyire ki tudja használni kortárs-ezidek a tudomány, a romániai Vercs-párti vezére, az erdélyi román nemzetiségűt, álljon itt két példát, melyek a román nyelv és a román nyelv és fel őrig tartat borszerűbbé és kis mintatávy:

„Ma fenyegedtek ön a veszt, a mely miniket veszélyeztet (t. i. mint az Oroszország fölött). Akkor, az orosz török háború korában, sokat sóggett rajtuk földrajzi érdekeltek a Duna torkolatánál, a hol európai házak voltak a játkában Midőn az oroszok egy léptőre előre haladtak, minden hatalom talpra állott és újat állott. Azonban innen fölött, t. i. Magyarországi fölött, a veszély nagyobb és fenyegedőbb, mert véde van olyan föld jón, a honnan nem hittek, hogy veszély jöhett a románág megsemmisítésére. (Taps.)

A magyarok ma is a középkorban képzelt munkájukban a munkájuk pengésével s a kíváncsi karddal ányák magukat. Ok ma is inkább biznak kardjájukban és a háborúban, mint az emberiség kárváltesésében. Ok ma sem érthetik meg, hogy Ungaria mint többnyire állam állhat fenn s hogy a jog és igazság nagyobb erőt adhatnak az államoknak, mint az onkény és erőszak.

Mielőtt tovább monénnék, itt megjegyezzük, hogy Romániában a kormány erőszakkal szaba ditotta fel, nem 1848-ban, hanem 1864-ben, a jobbagyokat, és hogy ennek dacára pár ével később ott utott ki a parasztlázadás, a mely végső-veszélyrel fonyogott az ország fővárosát. Es mégis megírjuk, hogy ok beszélnek jogról és igazságról!

„A magyarok — folytatja Sárda — a középkorban képzelt magukat Moldvíra és Oláhország sőt sem 19 volutt Ungaria alattvalói. Azonban okelodolnak úgy tekintik a magyarok Moldvát és Oláhországot, mint a melyek Ungariához tartoznak.

Ha az a 3 millió román meg fogják magyarosítani, bizonyos, hogy akkor bátorogtat kapnak, jóvácsak okmányokat és alkalmazni fogják azt, a mi sok rójkny követel: oklevelek megvalósí-

